

BINNENDIEKS

Veurig week waas der van vrijdag tot en mit zundaag ien Wilhelmshoaven 'n trevven van Duutse en Nederlandse literatuur, mit as motto "Literarische Nachbarschaft".

De Niedersächsische Schrieververein haar zuks ain keer eerder organiseerd, dou mit schrievers oet Polen. En diskeer waas beurt aan Nederland.

Vrijdagoavond waas der meziek en zang in het "Pumpwerk". Dat "Pumpwerk" is 'n woatergemoal, dicht bie woaterkant, dat joaren leden al ofbroken worden zol. Moar doar wer gelukkeg 'n stokje veur stoken en nou dut het al joarenlaank dainst as cultureel centrum, woar van alles te doun is: cabaret, dichteroavends, Jeugdtooneel, Rockfestival, the "New trace Jazz Quartet oet Amerika, en goa zo moar deur.

Vlak bie brug, wat ien leegte, staat dit roeme, olle gebou mit hail wat roamen dij over 't woater oetkieken, veur elkenain open, veur jonk en old. Binnenien stoaen ale olle mesienen nog, mit drieframen en manometers en de olle tegels op vlouer, en doar tussendeur stoaen overaal toaveltjes en stoultjes en banken. En wel wat drinken wil, dij hoalt hom zulm even wat op.

Het is der haile gezellig en ofstand bestaait doar nait tussen artiesten en 't publiek, want 't lutje toneeltje staat midden maank minsen.

Doar waas het te doun veurege week en het begunde vrijdagavond mit 'n Folklore-oavend, woar 't hardstikkevol waas. Hans Frijling trad doar op en het duo Jan en Jörg (dij je alle drij vanoavond ook ien De Klinker ien Winschoten heuren en zain kinnen) en Lianne Abeln.

As ik zeg, dat het tot twaalf uur duurd het en dat het op 't end net 'n groot familiefeest leek, woar artiesten aalmoal mit 'n kanner speulden en zongen, din wait ie genog.

Zoaterdagavond waas beurt din aan Nederlandse en Duutse schrievers. As Nederlanders deden mit: Bert Schierbeek, Willem G. van Maanen, Bob den Uyl, Wim de Vries en Martin Mooy, dij veur ienlaidens en Duutse overzettens zörgde. Duutse schrievers dij mitdeden, wazzen: Konstanze Radziwill, Hannelies Taschau, Rüdiger Kremer, Günther Müller, Guntram Vesper, wielens Johann Tammen heur waark ienlaaide deur te vertellen wat wel dee en wat wel doan haar aan nou tou.

Op dizze menaaiet krieg je 'n goud beeld van hail wat

'n Trevven ien Wilhelmshoaven

schrievers. Je ontdekken ook, dat elk zien aigen kring het, zien aigen leefwereld, aal binnen der ien baaide toalen schrievers dij verwant binnen mit 'n kanner, wat heur ideeën aanbelangt.

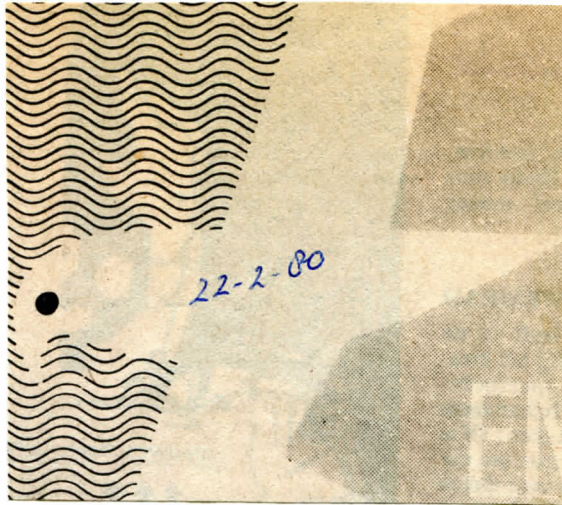
Moar je mouten wel goud lustern en 't waas wel 'n haile zit. Doarvandoan zel 't ook wel komen, dat der wat minner volk waas as oavend doarveur.

Bob den Uyl haar wat te veul had, dou hai oet zien waark veurlezen mos en waas nait best meer te verstaan. Oavend doarveur wos hai ook al nait meer, woar er ien wereld waas, moar nou waas der 'n jonge Duutser dij hom doar loater tegenover schriever aan tapkaast over bekloug. Hai haar Nederlands studeerd, zee e ien vlekkeloos Nederlands, en wol nou Nederlandse schrievers zulm heuren, moar van hom waas nait 'n woord te verstaan west. Schriever kwam mit 'n kop as 'n bol veurzichtig ien 't en hoalde 't bouk te zien tas oet. "Asjeblieft," zee er, "dat is voor u, dan kunt u het thuis nog eens rustig overlezen".

Hai mout hom wat schoamd hemmen, ducht mie zo.

Ik haar ook kennis mit hom moakt, moar hai draaide wat mit 'n boog om mie tou. Ik haar 't idee, dat hai mie wat schouwde, omdat hai wel wos, dat ik oet Grunnen kwam. En messchains docht hai wel, dat ik dat V.P.R.O.-program nog nait vergeten waas, woar ze Bob dou noar Grunnen stuurde hemmen en woar hai dou 'n schillern van gaaf as zit wereld hier nog aaid dichtplakt mit kranten. Nou, as hai dat docht, din haar e nog geliek ook, want vergeten waas 'k dat nog nait. Moar ik begriep nou wel, dat V.P.R.O. van eveuren wel wos, wat veur soort program doar oetkomen zol as ze hom doar hin stuurden.

Zol V.P.R.O. hom nou noar Wilhelmshoaven stuurde hemmen? Din kwam doar vast en zeker krekt zo'n soort programma oet. Dou ik dat bie miezuler overdocht haar, kon ik dat t.v.-program rusteg vergeten en lekker smikkeln



BOETENDIEKS

door DAVID HARTSEMA

van de zeetong dij ober van 't hotel mie veurschuddeld haar.

Zundaagmörn waas ien 't "Pumpwerk" de "Literarische Frühschoppen", van haalf elf of tot aan twij uur tou. "Mundart, Satire, Kleinkunst, Folklore" zee de onnertitelung.

Doar wazzen veur nuigd: Oswald Andrae oet Jever, Greta Schoon oet Leer, Marga Koot oet Zuudwol (Drente), Wolfgang Bittner oet Göttingen, Manfred Hausin oet Göttingen en David Hartsema. De Folklore-groep "Aver Liekers" oet Kiel speulde veurof, der tussendeur en aan 't end.

Zo tegen haalf twaalf waas 't haaldaal vol ien 't "Pumpwerk" en juist bij kombinoatsie van din dizze, dit dij, mit wat meziek der tussendeur, vol der ien as 'n preek ien 'n doene student, om zo moar ais te zegenen.

Ofwizzelnd, fleureg, ironisch, satirisch, mit veul meziek en goie zang veur 'n publiek woar zo te zain ale leeftieden vertegenwoordigd wazzen.

Johann Tammen, dij ale schrievers ienlaaide en Hel-

'n Trevven ien Wilhelmshoaven

mut Bär, de man van 't "Pumpwerk", dij mit zien baaident dizze drij doagen organiseerd haren, konden meer as tevreden wezen.

Ik zat 'n zetje noast 'n groafisch kunstenoar oet Leer, dij mie vertelde, dat hai ain keer ien Stad Grunnen exposeerd haar en ain keer ien Winschoot. "Moar ainliens mos dat veul meer gebeuren, dij oetwizzeln van beeldende kunst van baaide kanten", zee er tegen mie. "Op 't heden is der hier 'n expositie van kunst oet Oost-Grunnen; en dat is 'n goud ding".

Ja, dat is het ook. En dat mos meer gebeuren, krekt as dizze "Literarische Nachbarschaft".

Woarom kin zuks aankomend joar nait ien Grunnen?

As minsen, as volken kanner beter begriepen zellen, woarom begun wie din nait mit ons noabers hierheer te hoalen, om dij beter te begriepen?

Dou wie aalmoal mit 'n kanner ontvongen werden op 't stadhoes van Wilhelmshoaven deur de börgemeester, mouk ik kennis mit de culturele attaché van Nederlandse Ambasade ien Bonn.

Loater, bie 'n bespreken van ale schrievers, zat ik noast hom. Veur hom waas dit soort culturele oetwizzeln tussen twij landen wat nijs, dat hom biezunner aanspraak. Hai waas van mainen, dat we hier beslist mit deurgaan mozzen.

Loat we dat perbaaiern, want het is de muite weerd, ien Wilhelmshoaven en aarnswaar anners.

Dit contact slagt aan, aan baaide kanten, zowel bie 't publiek as bie auteurs en zangers, want ien wezen stoaen we ja haile dicht bie 'n kanner. En juist dat contact inspireert en gefit nije meugelkheden, veur elk apaart en veur schrievers mit 'n kanner. Der binnen din ook hail wat nije plannen besproken doar ien Wilhelmshoaven.

Moar gelukkeg waas der ook nog tied om wat deur Wilhelmshoaven rond te strunen.

Wilhelmshoaven, dat 'n stad is van zo'n 100.000 ienwo-

ners en ien 't midden van veurege aaiw bouwd is ien 't sliiek. Dou moagen ze tevels wel aan hemmen doar en wel dou noar Wilhelmshoaven sturd wer, zaag dat as 'n verbanning. Het volk dat doar dou woonde, zaag dij Prusen mit schaive ogen aan en zee "An de Prüszen verköppt wi nix".

Moar tieden binnen verannerd. Wilhelmshoaven is nou 'n grote stad mit hail wat jaarliekse internoationoale evenementen en mit de ainegste daipwoaterhoaven van West-Duutslant, waar grote eulietankers leggen te lözzen, vloeibaar gas aanvoerd wordt, kolen en stukgoud löst wordt en goan zo moar deur. Kiek, doar legt boot noar Helgoland. Of wollen ie noar Wangeroog? Dat kin ook.

Is van alles te doun en te beleven doar, je kinnen moar oetkaizen: Niederdeutsche Bühne, Zeewoateraquarium, Kustmuseum, moar ook swimmen of vissen aan angel of waslopen, as je der zin aan hemmen.

Dat Wilhelmshoaven internationaal denkt, bliekt wel doaroot, dat het 'n zusterstad is van Norfolk ien Amerika, Vichy ien Frankriek en van Dunfermline ien Schotland.

Het bliekt ook oet het "Wochende an der Jade", wat ale joaren hollen wordt, net al het Openlucht Folklore-festival, waar groepen oet hail wat landen elk jaar aan mitdoun.

Je kinnen vanzulm ook wat deur stad hin kruusken, moar altied koom je wel bie 't woater oet, of bie diek. Want Wilhelmshoaven legt legt nog aaid aan 't voutenend van diek en je roeken de zeewiend alas je trappen van diek opgoan.

As je 'n end votkuiern op kop van diek, zai je vlak veur joe aan boetenkaant het wad, krekt as bie ons.

Wat meeuwen en wat aner zeevogels vlaigen joe boven kop. Domt wordt het weer vloud, din is 't aalmoal weer woater.

As 't heller weer is, kin ja aailanden leggen zien tegen horizon, zo as dat ook 't geval is aan Grunneger of Vraize kust.

Dou wie weerom reden, over Wiesmoor en Strackholt, dee het landschop doar mie staark dinken aan Drent, Westervol, het Westerketaaier en het aangrenzende stuk van Vraisland: lutje dörpkjes hier en doar mit veul boerenplotsen en greunlaand mit boomwalen der omhin. Der mouten hier ook hail wat Grunniger en Vraize boeren zitten, dij het op het aigen laand nait meer zitten zagen.

Wie reden kaalm aan, zo'n tachtig kilometer. Din zai je teminent ook wat. Wat mie ook opvol, waas, dat der hier en doar 'n groot bord ston mit 't advies om 't gas lös te loaten, zogauw as je aarnswaar 'n kiend zain.

Dat leek mie 'n goud advies, wat hail wat kienerlevens redden kin as chauffeurs heur doar aan hollen.

Greta Schoon kon mooi mitvoaren noar Leer tou en bie heur thoes heb we nog 'n lekker Oostvrais kopke thee dronken, mit 'n klontje en 'n luk beetje room, dat rondom bie kaant laans ien 'kopke komt. Dou waas we ook al weer ien Grunnen.

Moar ain ding mos in beslist nait vergeten, haren ze zegd. Ik mos ale Grunnegers de groeten doun. En dat dou ik din moar.

Doarom: De Gröoten ut Wilmshovn".